

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 17259

Tarih : 02.04.2026

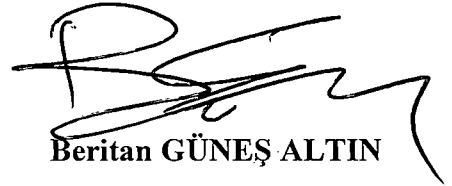
10/3978

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de çocukların ilişkili olduğu sosyal hizmet mekanizmalarındaki varlığından dijital mecralarda kapladıkları yere, adalet ve sağlık sisteminden kültür ve eğitim politikalarına kadar çocuklara yönelik atılan adımlar parçalı, bütüncül yaklaşımdan uzak ve salt “tehdit/güvenlik” sarmalına sıkışmış durumdadır. Müstakil bir Çocuk Bakanlığının yokluğu ise bu sarmalı, çözülmesi güç bir düğüme çevirmektedir.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna sunulan torba yasa da tam olarak bu “defolu” yaklaşımla hazırlanmıştır. Çocuğu hak öznesi olmaktan çıkaran paternalist siyasal akıl, kadın bedeni üzerinden nüfus planlaması yapmaya; sosyal hizmet kurumlarını birer gözetleme kulesine çevirmeye; 15 yaş altı çocuklara sosyal ağ yasağı ile dijital evrende yaş doğrulama sistemi getirilmesine kadar uzanan çok boyutlu bir “denetim” mekanizması kurmaya çalışmaktadır.

Kamuoyuna çocukların korunması “iddiasıyla” sunulan ve çok sayıda düzenlemeyi içeren yasa hazırlıklarının, gerçekte toplumun tamamını kapsayacak bir “itaat rejimi” inşasına hizmet edeceği açıktır. Bu sebeple çocukların sanal evrende karşılaştıkları/karşılaşabilecekleri risklerin ve dijital bağımlılığın ardındaki teknolojik ve sosyo-ekonomik nedenlerin tüm yönleriyle araştırılarak çocuk odaklı, özgürlükçü ve bütüncül bir dijital haklar politikasının inşası amacıyla Anayasa’nın 98’nci, İçtüzüğü’nün 104’ncü ve 105’nci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Beritan GÜNEŞ ALTIN

Mardin Milletvekili

GEREKÇE

Çocukluk, ne tek başına biyolojik/yaşla alakalı ne doğrusal bir çizgiye sahip ne de homojen ve yer-mekândan azade bir mefhumdur. Çocukluk; farklı tarihsel dönemlerde, coğrafyalarda ve sosyolojik bağlamlarda farklı algılanan politik bir tahayyüldür. Türkiye’de iktidarın çocukları “korunması gereken kırılgan nesnelere” olarak gören perspektifi, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna sunulan torba yasada da kendisini göstermektedir. Çocuğu kendi yaşamının ve haklarının öznesi olarak görmek yerine, devletin şekillendirmesi ve “terbiye etmesi” gereken muhayyel bir "makbul yurttaş" adayını ele alan bu anlayış, sorunların sistemik nedenlerini ortadan kaldırmak yerine bir “çözüm illüzyonu” yaratmaktadır.

Bu illüzyonun ilk ayağı da aile ve bakım politikalarında karşımıza çıkmaktadır. Planlamada yer alan “doğum izni” sürelerinin artırılması ilk bakışta olumlu görünse de, gerekçede açıkça belirtilen “nüfus politikasının desteklenmesi” ibaresi, çocuk bakımını yalnızca annenin sorumluluğuna bırakan ve kadın bedenini biyopolitik bir araca dönüştüren eril zihniyetin bir başka çıktısıdır. Ancak ne çocuğun esenliği ne de kadın bedeni, nüfus mühendisliğinin aracı haline getirilmemelidir. Bir reform planı olacaksa eğer, bu eşit ebeveynlik haklarının tesisi ve ücretsiz, erişilebilir, anadilinde kreşlerin yaygınlaştırılması odaklı olmalıdır.

Mezkûr otoriter aklın, Çocuk Destek Merkezlerinin ve sosyal hizmet kuruluşlarının merkezi kamera sistemleriyle kesintisiz izlenmesini öngören planlamaları, çocukların özel yaşam alanlarını adeta bir “panoptikon” hapisanesine dönüştürme riski de taşımaktadır. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olan bu 7/24 gözetim halinin çocukların psikososyal gelişimlerini zedeleyeceği açıktır. O sebeple ihtiyaç duyulan şey, teknolojik gözetim kuleleri değil; barolar, tabip odaları ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan bağımsız bir “Çocuk Hakları İzleme Kurulu”nun anlık denetiminin yanı sıra ruh sağlığı uzmanı ile sosyal çalışmacı istihdamının periyodik olarak artırılmasıdır.

Fiziksel dünyada var olan ve genişletilmesi planlanan bu gözetim ve kısıtlama mekanizmalarının dijital mecralardaki tezahürü ise "15 yaş altı çocuklara sosyal medya yasağı" ve oyun platformlarına getirilen "yaş doğrulama sistemi" zorunluluğudur. Çocukları sadece dijital alanın mağduru olarak kodlayan ana akım yaklaşımların aksine, çocuklar bu kamusal mecralarda aynı zamanda sosyalleşmekte, dünyayı tanımakta ve fikirlerini ifade ederek dayanışmaktadırlar. Koruyucu tedbir “ambalajıyla” sunulan bu yasaklar, çocukların bilgiye erişim ve ifade özgürlüğü haklarını ihlal etmeye ek olarak yaş doğrulama sistemleri aracılığıyla ebeveynlerin ve tüm toplumun kimlik verilerinin toplanmasına kapı aralamaktadır. Tüm

yurttaşları, ifade özgürlüğünü kullanmaktan alıkoyması muhtemel ve otosansüre sürükleyecek bu yasaklama girişimi, adeta bir “Truva Atı” işlevindedir. Çünkü olası yasakların pratiğe kavuşmasının toplumu açık internet ekosisteminden koparıp “ulusal intranet” modeline hapsedeceğini öngörmek, iktidarın evvel sansür uygulamaları da hatırlandığında, işten dahi değildir.

İktidarın ve ilgili bakanlıkların "ekran bağımlılığı" ve dijital riskler konusundaki bu yasağın panik hali, sorunun yapısal nedenlerini bilinçli bir şekilde perdelemekte ve çarpıtmaktadır. Mezkûr sorun alanının asıl nedenlerine bakıldığında, neoliberal kent politikaları ile çocukların sosyalleşebilecekleri kamusal alanların yok edildiği; çocuk dostu alanların, ücretsiz sanat, spor ve oyun alanlarının iktidarın politik ajandasında yer bulamamasının da çocukları fiilen evlere “hapsettiği” rahatlıkla görülecektir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin derinleşen ekonomik kriz ve yoksulluk karşısında uzun, güvencesiz ve esnek mesai saatlerine mahkûm edilmesi de çocukların ebeveynleriyle nitelikli zaman geçirme imkânını tamamen ortadan kaldırmaktadır. Bunların bir sonucu olarak ihtiyaçlarına ve taleplerine uygun kamusal alana erişemeyen, yoksulluk sarmalına itilen çocuklar için ekran, adeta kaçınılmaz bir “yaşam alanına” dönüşmektedir. O sebeple ekolojik ve çocuk dostu kentler inşa edilmeden, ebeveynler ve çocuklar ekonomik olarak desteklenmeden ve çocuklara ücretsiz, erişilebilir alternatif yaşam alanları sunulmadan getirilecek her yasağın, mevcut sorunu çözmek şöyle dursun farklı sorun alanlarının ortaya çıkmasına sebep olacağı bir ihtimalin ötesindedir.

Tüm bu hususlar ışığında; çocuk yoksulluğu, ebeveynlerin güvencesiz çalışma koşulları, bağımsız denetimden yoksun sosyal hizmet kurumları ve çocukları ekrana iten neoliberal kent politikaları görmezden gelinerek dijital evrende “steril” bir güvenlik inşa edilemeyeceği gerçeğinden hareketle; çocukların maruz kaldığı çok boyutlu risklerin tespit edilmesi ve hak temelli, özgürlükçü, bütüncül bir çocuk politikasının inşası için Meclis araştırması açılması zaruridir.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	